

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Mielipidemittaus maailman muutoksen kuvaajana

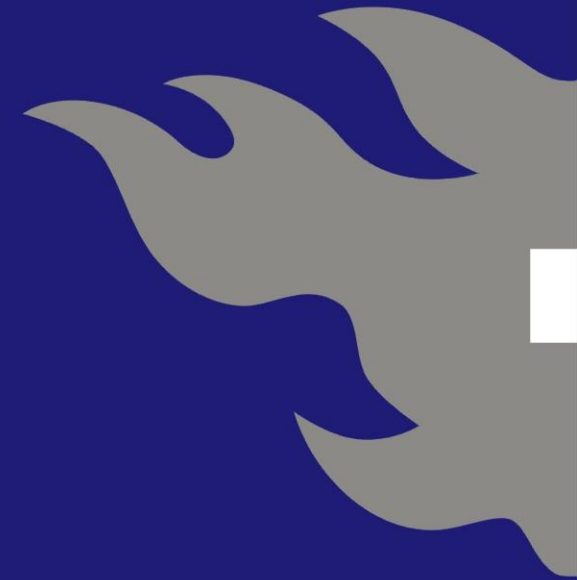
Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan
tutkimusseminaari 28.3.2017

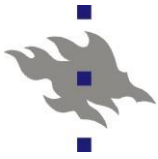
Hanna Wass

akatemiaturkija, yliopistonlehtori

hanna.wass@helsinki.fi

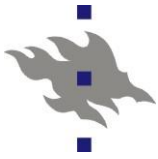
@hanna_wass

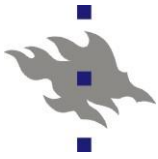
Esityksen rakenne

- kyselytutkimukset Suomessa
- miksi kyselytutkimuksia teetetään
- kyselytutkimusten neljä kriittistä pistettä
- mitä kyselytutkimusten pohjalta voidaan ymmärtää yhteiskunnallisesta muutoksesta (ja mitä ei)
- kyselytutkimusten muistilista

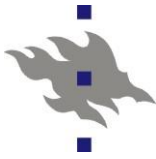
Kyselytutkimukset Suomessa

- kyselytutkimukset käynnistyivät Suomessa heti sodan jälkeen (Suomen Gallup perustettu 1945)
- kyselytutkimusten käyttö on jatkuvasti yleistynyt (vrt. talouden suhdanteet) ja niitä teettävät monet erilaiset toimijat (yliopistot, tutkimuslaitokset, julkinen sektori, yritykset, järjestöt, tiedostusvälineet, puolueet)
- aineistoja voidaan kerätä usealla eri tavalla (käyntihaastattelu, puhelinhaastattelu, postitse lähetettävä lomake, internet-lomake)
- usein ongelmana koordinoinnin puute ja rajoitettu käyttöoikeus (aineistojen tallennus FSD:hen)

Miksi kyselytutkimuksia teetetään

- usein kun halutaan avata keskustelu jostakin aiheesta tai osallistua siihen, teetetään kyselytutkimus
- kyselytutkimukset istuvat hyvin etenkin nykyiseen poliittiseen kulttuuriin: numerokeskeinen argumentointityyli ja visuaalinen mediaympäristö
- ”objektiivisten faktojen” rinnalle tullut yhä tärkeämmäksi ihmisten omakohtainen kokemus
- kyselytutkimusten monivaiheinen elinkaari: (1) tulosten julkaiseminen, 2) uutisointi, 3) asiantuntijoiden kommentointi, 4) yhteiskunnallinen keskustelu ja 5) mahdolliset poliittiset toimenpiteet

Miten asiat ovat vs. miltä ne näyttävät

yle UUTISET

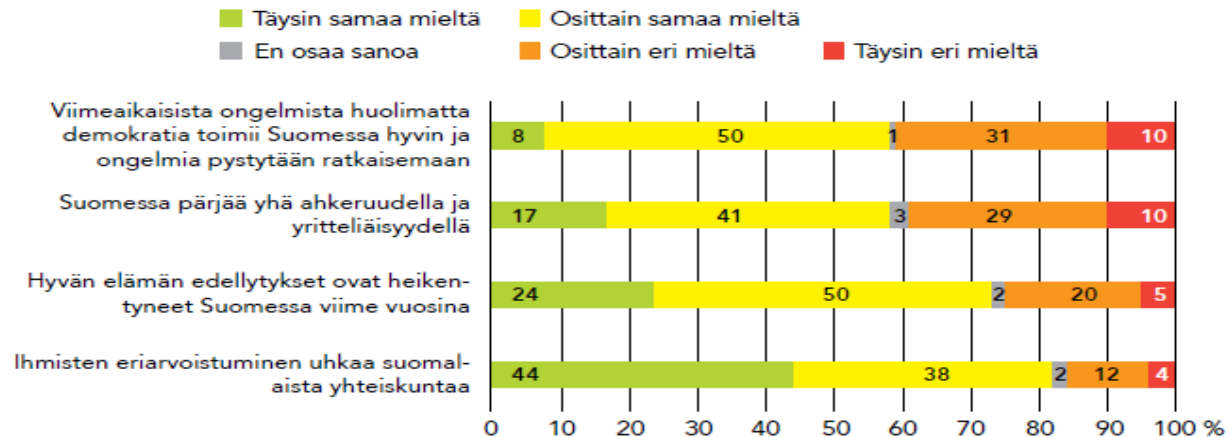
Etusivu Tuoreimmat Urheilu Sää Kotimaa Ulkomaat Talous Poliittikka Kulttuuri

Rikkaat rikastuvat, köyhät köyhtyvät? Väärin, tuloerot eivät kasva

Tuloerot eivät ole kasvaneet Suomessa viiteentoista vuoteen, sanoo professori Markus Jäntti. Työttömyyden kasvaessa työttömyysetuudet ovat tasanneet eroja. Tuleva kehitys riippuu pitkälti poliittisista päätöksistä.

Talous 3.11.2016 klo 08:00 | päivitetty 3.11.2016 klo 08:38

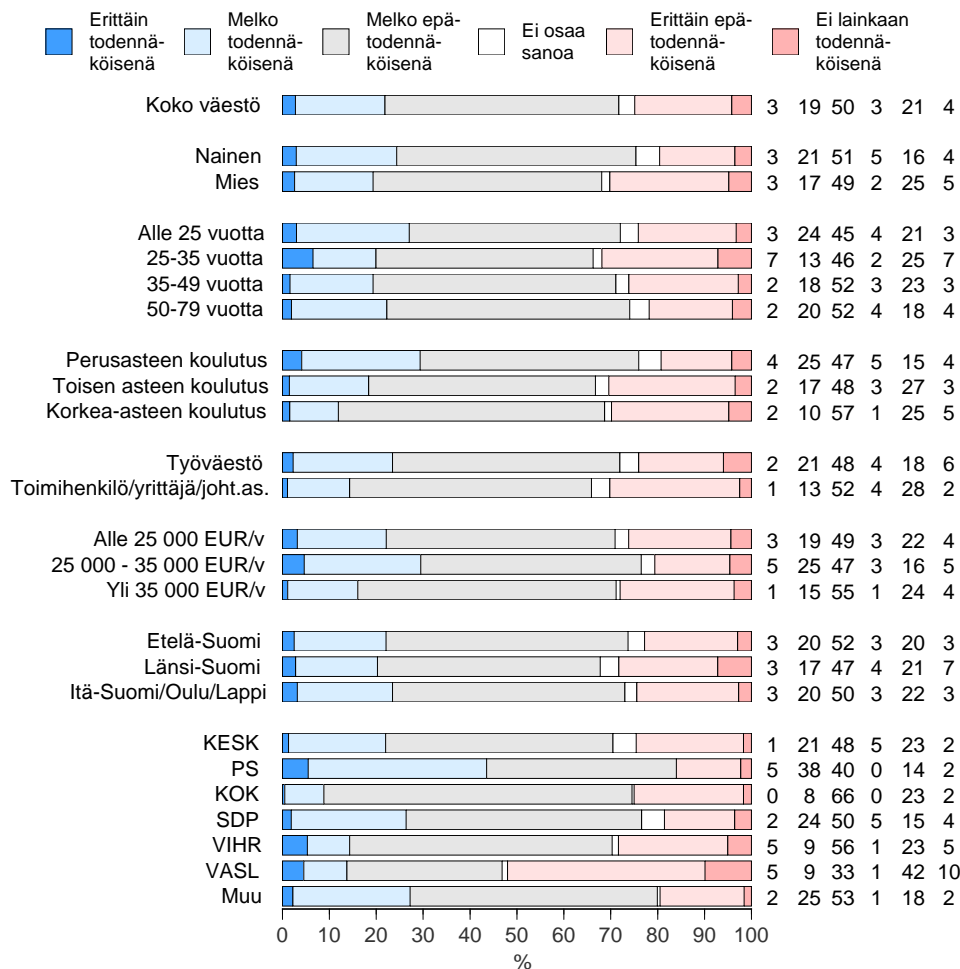
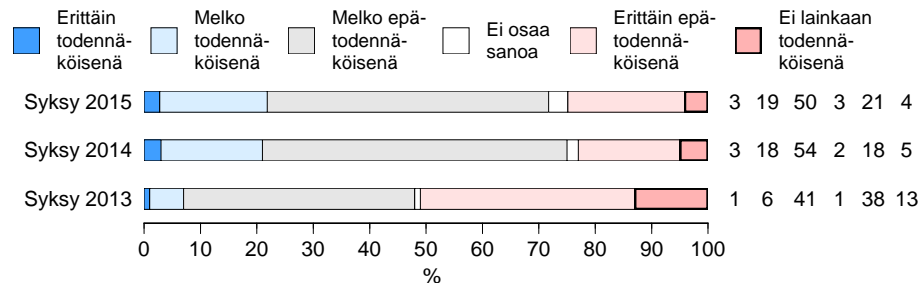
Kuvio 3. Suomalaisen näkemykset yhteiskunnan tilasta (%)

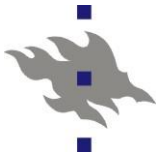

Lähde: Pitkänen ja Westinen 2016, 11.

Sotilaallisen uhkan todennäköisyys

"Miten arvioitte sotilaallisen uhkan mahdollisuutta Suomea kohtaan tulevan kymmenen vuoden kuluessa?"

Vaihe 2) uutisointi

Tutkimus: Suomalaiset näkevät tulevaisuuden turvattomana – synkin arvio kyselyn historiassa

Eniten huolta suomalaisissa aiheuttavat työllisyystilanne ja kansainvälinen terrorismi. Myös Euroopan talouden näkymistä ja turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisestä ollaan huolissaan.

Politiikka 21.1.2016 klo 14:00 | päivitetty 22.2.2016 klo 15:47

Kuva: Yle Uutisgrafiikka

Turvallisempi vai turvattomampi tulevaisuus

Jos ajattelette nykyistä maailmantilaa kokonaisuutena, niin uskotteko Suomen ja suomalaisten elävän seuraavien viiden vuoden aikana turvallisemmassa vai turvattomammassa maailmassa kuin nykyään?

TURVALLISEMMASSA **EI EROA NYKYISEEN** **EI OSAA SANOA** **TURVATTOMAMMASSA**

KOKO VÄESTÖ

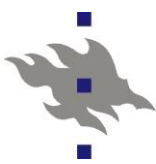
NAISET

MIEHET

Lähde: Taloustutkimus ja MTS

Vaiheet 3) ja 4): keskustelu ja metakeskustelu (onko uhka, että koetaan uhkana)

yle UUTISET

[Etusivu](#)

[Tuoreimmat](#)

[Urheilu](#)

[Sää](#)

[Kotimaa](#)

[Ulkomaat](#)

[Talous](#)

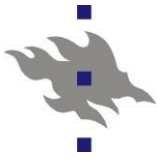
[Politiikka](#)

[Kulttuuri](#)

Tutkija: "On ehkä pysyvämpi tunne siitä, että joku asia Venäjässä koetaan uhkana"

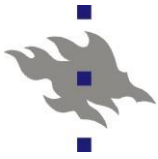
Ylen teettämässä kyselyssä niukka enemmistö suomalaisista kertoi kokevansa Venäjän kehityksen uhkana. Ulkopoliittisen instituutin vanhempi tutkija Charly Salenius-Pasternak ja Aleksanteri-instituutin tutkimusjohtaja Markku Kangaspuro arvioivat kyselyn tuloksia Yle Uutisille.

[Politiikka](#) 27.10.2015 klo 17:25 | päivitetty 27.10.2015 klo 17:38

Kyselytutkimuksen neljä kriittistä vaihetta

- lomakesuunnittelu
 - mitä kysytään ja miten
- otanta
 - keneltä kysytään ja miten
- tulosten tulkinta
 - mitä havaittiin ja miksi
- tulosten raportointi ja uutisointi
 - miten kerrotaan, mitä kysyttiin ja miksi

I Lomakesuunnittelu

■ Eduskuntavaalitutkimus 2007 (FSD 2269):

”Kansanedustajien tulee säännöllisesti ottaa selvää äänestäjensä näkemyksistä ja ajaa niiden mukaista politiikkaa”

1 täysin samaa mieltä

2 jokseenkin samaa mieltä

3 jokseenkin eri mieltä

4 täysin eri mieltä

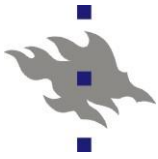
5 ei osaa sanoa

Esimerkki ongelmallisen kysymyksenmuotoilun vaikutuksesta vastausjakaumaan

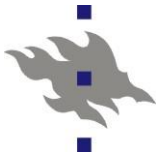
Vastaukset kysymykseen "Kansanedustajien tulee säännöllisesti ottaa selvää äänestäjensä näkemyksistä ja ajaa niiden mukaista politiikkaa" (%).

	%	(n)
täysin samaa mieltä	43	443
jokseenkin samaa mieltä	46	479
jokseenkin eri mieltä	6	66
täysin eri mieltä	1	11
ei osaa sanoa	3	31
yhteensä	100	1030

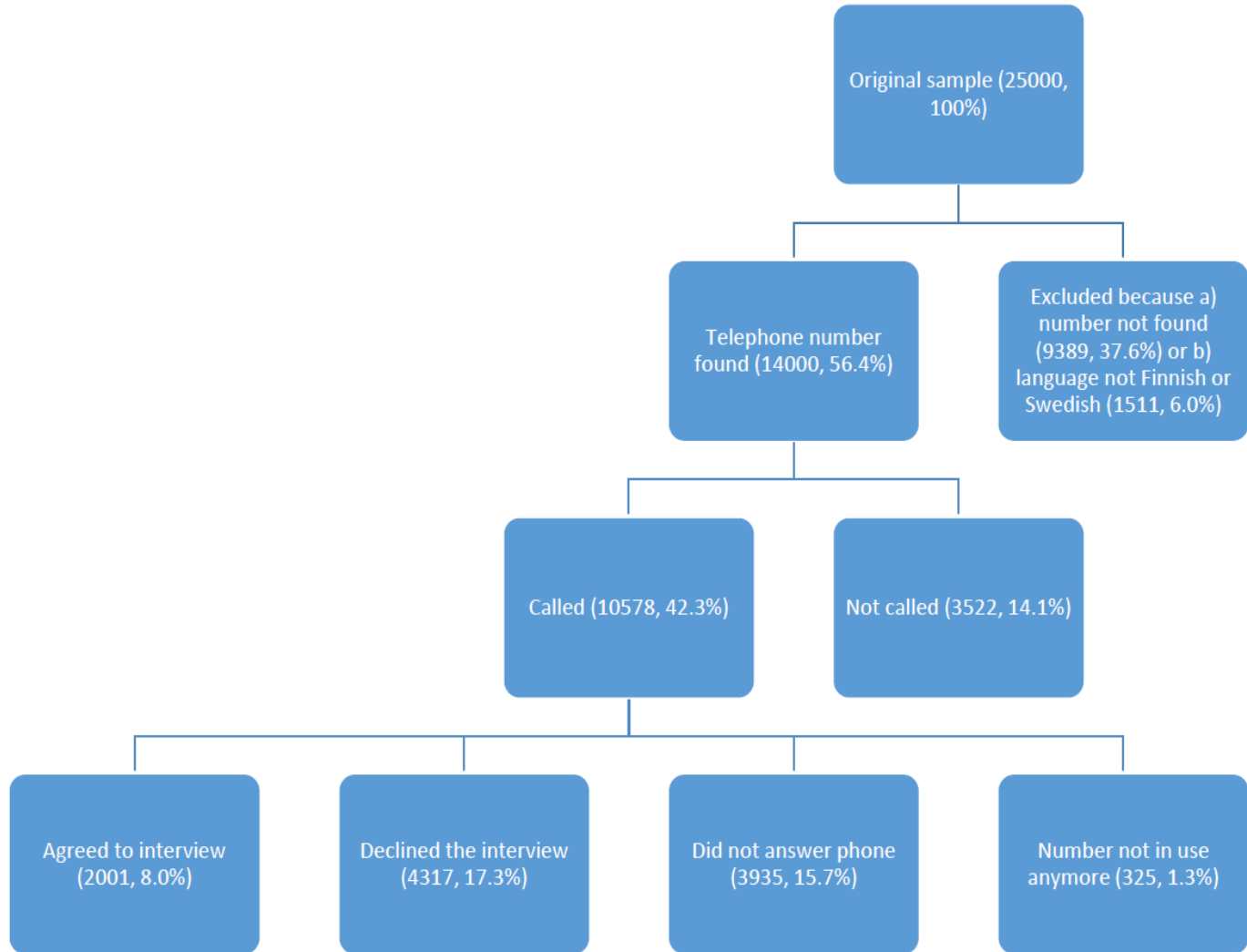

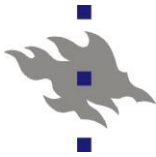
II Otanta

- perusjoukon määrittely
- otantamenetelmän valinta (yksinkertainen satunnaisotanta ilman takaisinpanoa, tasavälinen otanta, ositettu otanta, ryväotanta)
- tutkimushaastattelujen kiintiöinti perusjoukkoa edustavaksi esimerkiksi äidinkielen, sukupuolen, iän ja asuinalueen (maakunnan) mukaan
- valikoituminen (tavoittaminen ja suostuminen vastaajaksi)
- rekisteritietojen hyödyntäminen katoanalyysia varten

Otoksen muodostuminen (Terveys ja poliittinen kiinnittyminen -tutkimushanke)

III Tulosten tulkinta

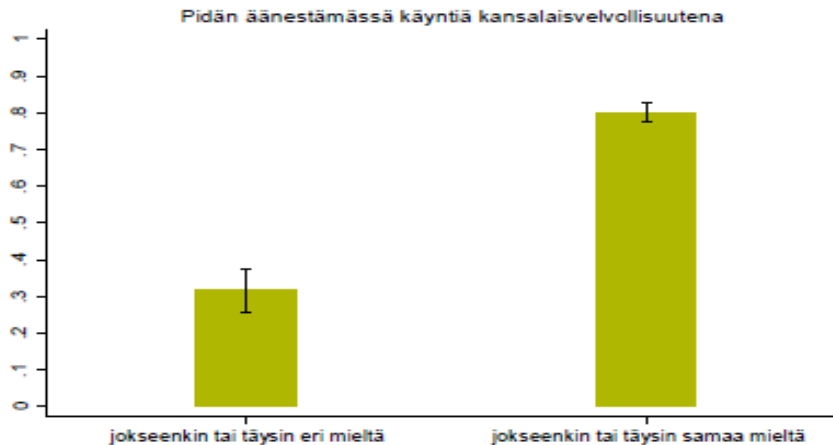
Onko Venäjän kehitys mielestänne uhka Suomelle?

Kuva: Yle Uutisgrafiikka

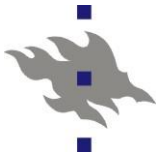
Kysely tehtiin viime viikolla 19.–22.10.2015 välisenä aikana. Siihen haastateltiin 1 002 henkilöä, ja sen virhemarginaali on noin 2,5 prosenttiyksikköä.

Kuvio 9.8. Arvioitu äänestystodennäköisyys vuoden 2015 eduskuntavaaleissa äänestämistä kohtaan koetun velvollisuudentunteen mukaan (95 %:n luottamusvälit).

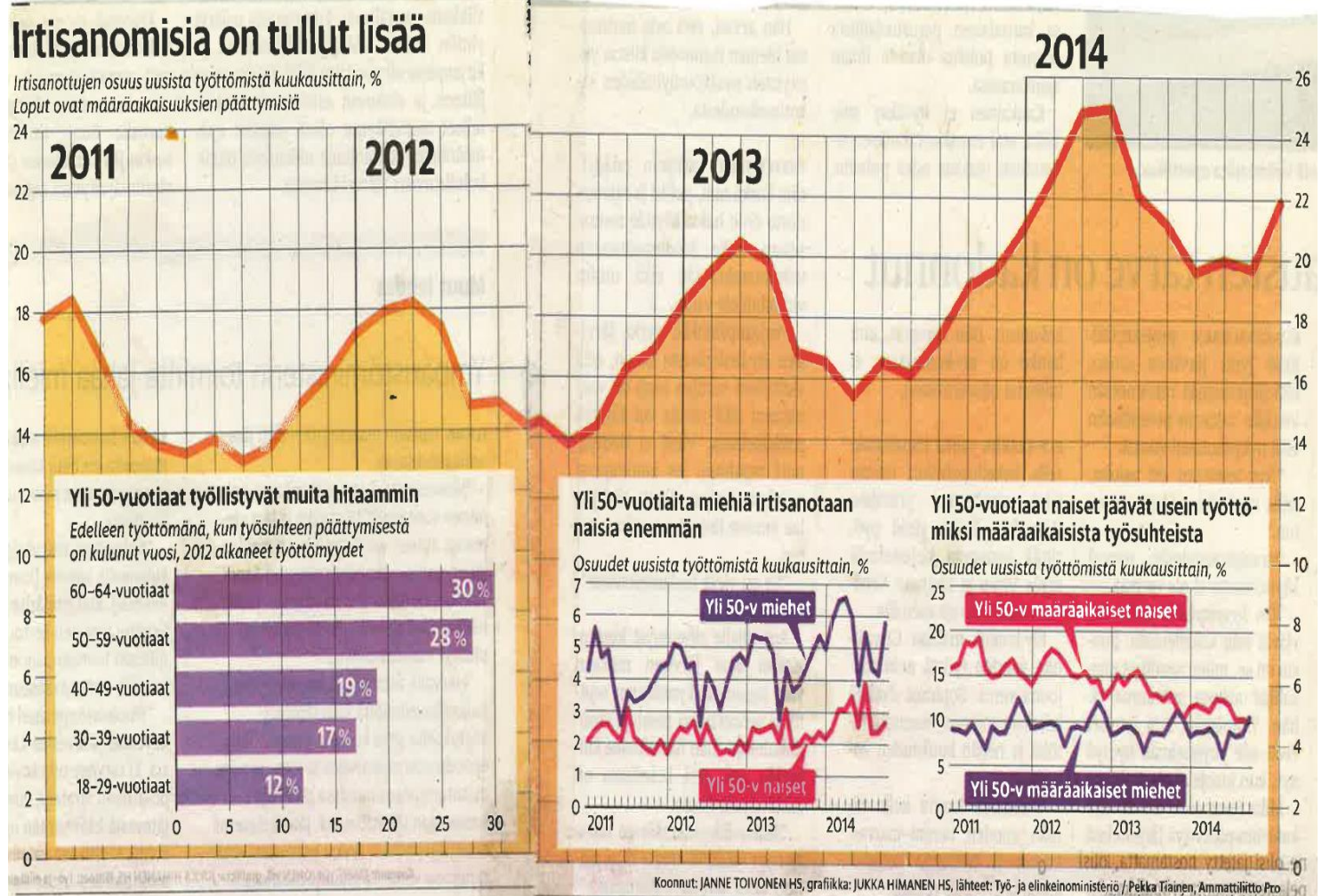

Äänestystodennäköisyydet on laskettu logistisen regressioanalyysin pohjalta. Mallissa ovat mukana sukupuoli, ikä, ja iän neliö. Kyselyaineistosta saatava äänestystieto on painotettu vastaamaan miesten ja naisten todellisia äänestysprosentteja (n=1564).

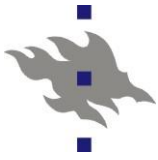
Lähde: Wass ja Borg 2016, 192.

IV Tulosten raportointi ja uutisointi

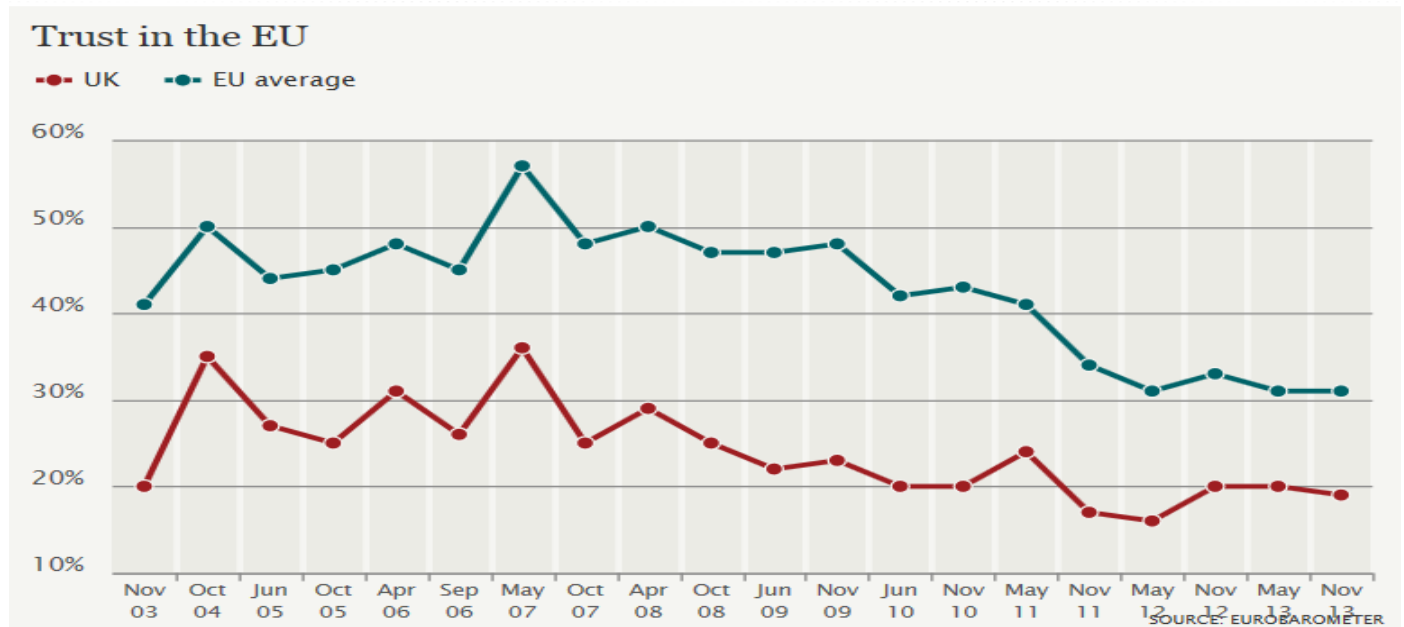

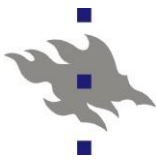
Helsingin Sanomat 22.12.2014.

Mitä kyselytutkimusten pohjalta voidaan ymmärtää yhteiskunnallisesta muutoksesta (ja mitä ei) I

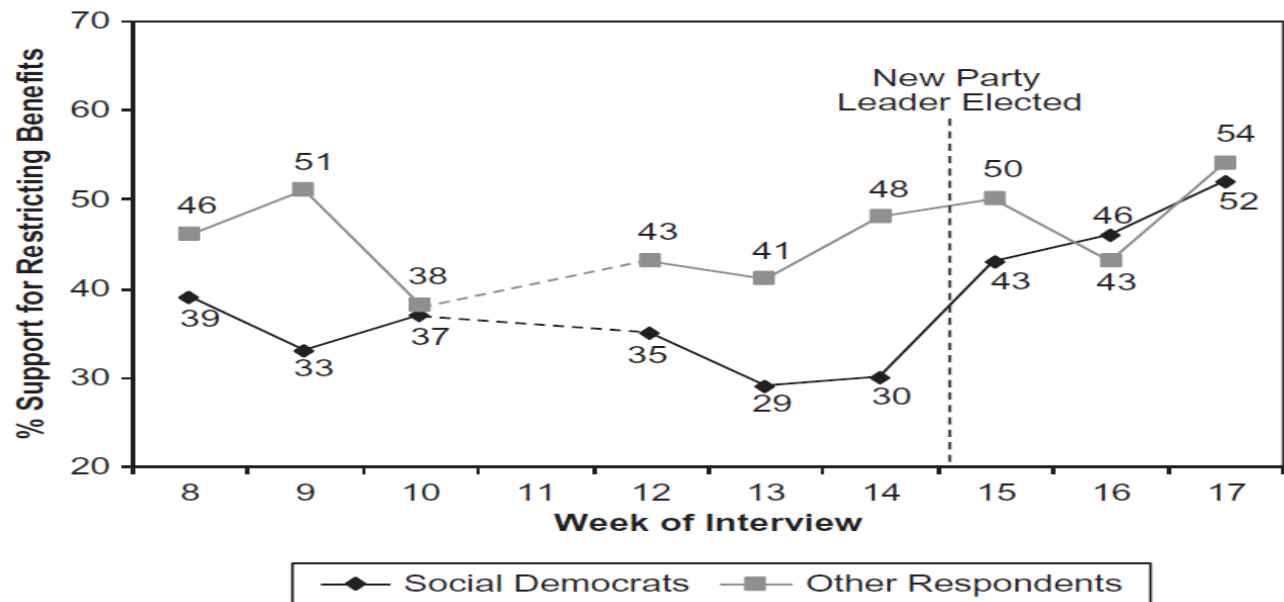
- kyselytutkimus toimii muutoksen kuvaajana parhaiten pitkänä aikasarjana (esim. Eurobarometer 1974-, World Values Survey 1981-, International Social Survey Programme 1985-, Comparative Study of Electoral Systems 1996-, European Social Survey 2002-, kansalliset vaalitutkimukset)

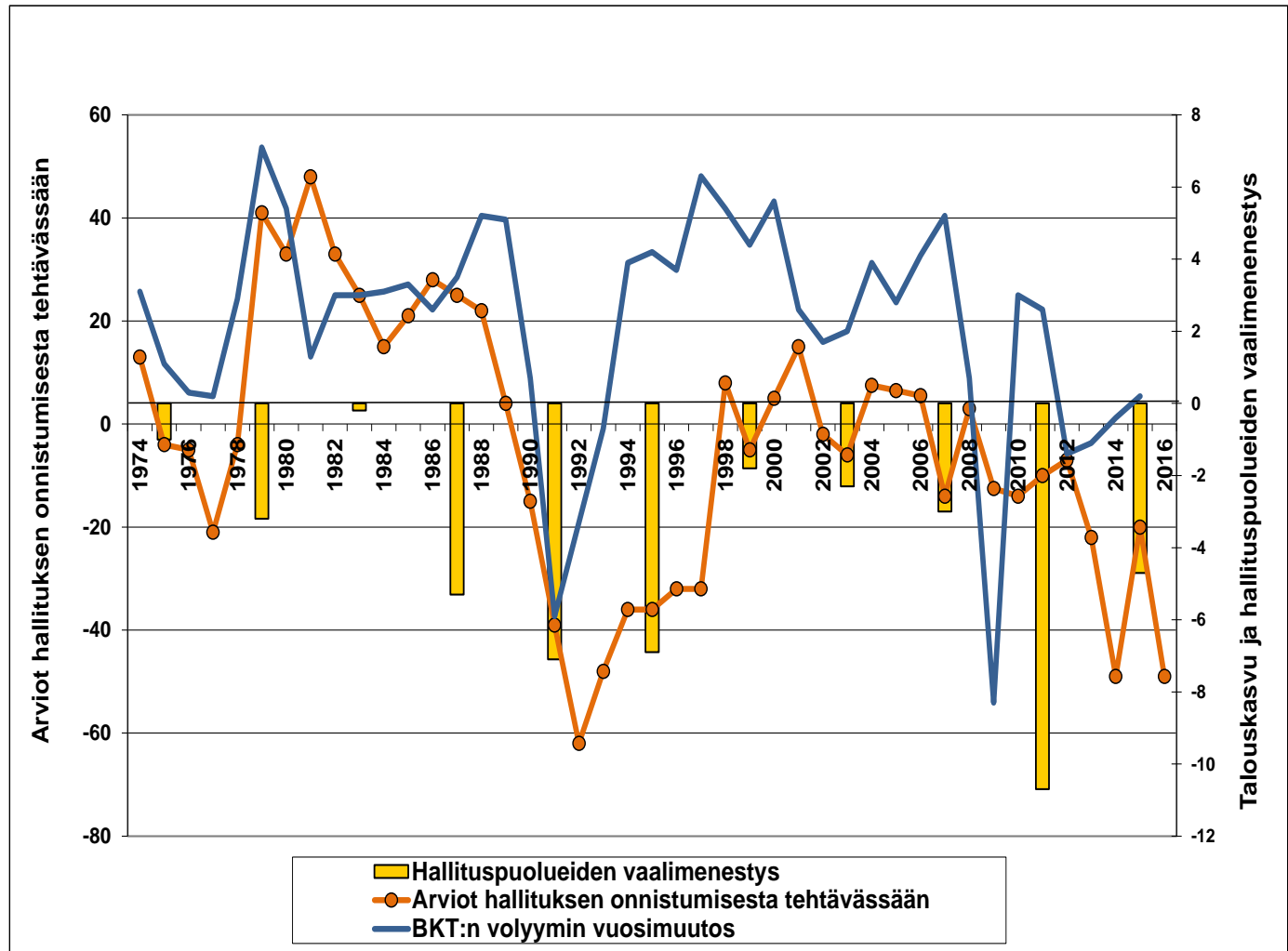
Mitä kyselytutkimusten pohjalta voidaan ymmärtää yhteiskunnallisesta muutoksesta (ja mitä ei) II

- kyselytutkimus voi toimia herkkänäkin muutoksen vaikutusten ilmentäjänä, mikäli kyseinen muutos voidaan paikallistaa tarkasti (Tanskan sosialidemokraattien käänös suhtautumisessa varhaiseen eläköitymiseen 2005)

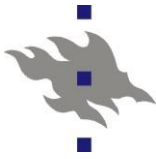

Taloukasvu, arviot hallituksen onnistumisesta tehtävässään ja hallituspuolueiden vaalimenestys 1974–2016

Lähde: Paloheimo 2016 (saatavilla tekijältä pyynnöstä).

Mitä kyselytutkimusten pohjalta voidaan ymmärtää yhteiskunnallisesta muutoksesta (ja mitä ei) III

- kyselytutkimus auttaa yhteiskunnallisen ilmapiirin havaitsemisessa ja ymmärtämisessä etenkin silloin, kun sen tietoja voidaan yhdistää muun tyyppisiin aineistoihin

FAKTA

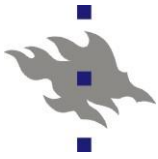
Kansalaisfoorumeilta haluttiin tilastoja syvällisempiä näkemyksiä

- Sisäministeriön ja Vaasan yliopiston tutkimuksen tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kuva turvapaikanhakijatilanteeseen liittyvistä näkemyksistä, kokemuksista ja mielipiteistä.
- Tutkimuksessa haluttiin lisäksi konkreettisia ideoita toiminnan kehittämiseksi.
- Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kansalaiskyselyllä ja viidellä paikkakunnalla järjestetyiltä kansalaisfoorumeilta.
- Sähköisellä kansalaiskyselyllä tietoa kerättiin 30.12.–10.1. Siihen vastasi 1 047 suomalaista.

KOTIMAA STT 21.3.2017 18:10

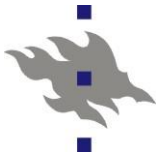
Päivitetty 21.3.2017 18:30

- Kansalaisfoorumeita järjestettiin Vantaalla, Turussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Oulussa.
- Kansalaisfoorumeihin osallistui yhteensä 123 suomalaista.
- Kansalaisfoorumien ideana oli muun muassa syventää kansalaiskyselyssä esiin nostettuja teemoja ja tuoda esille näkemysten kirjoa tilastollista kuvailua laajemmin.
- Vastaajia puhututti turvapaikanhakijatilanteessa eniten yhteiskunnallinen polarisaatio, kotoutuminen, turvallisuus, kehitysapu ja kiintiöpakolaisjärjestelmä ja laittomasti maassa oleskelevat.

Kyselytutkimusten rajoitukset

- poikkileikkausaineistolla ei voida muodostaa kausaaliasetelmaa (tarvitaan paneeliaineisto)
- selittävinä tekijöinä voidaan usein käyttää ainoastaan vastaajan sosioekonomista asemaa kuvaavia muuttujia
- vastaukset herkkiä kehystämiselle (framing)
- panel conditioning effect (mittaaminen muuttaa mittaamisen kohdetta)
- social desirability bias (annetaan sosiaalisesti hyväksyttävä vastaus)
- ideal bias (vastaukset kuvastavat tavoiteltua asiantilaa)
- haastateltavien rekrytointi yhä vaikeampaa
- marginaalissa elävät ryhmät jäävät kyselytutkimusten ulkopuolelle

Kyselyaineistojen muistilista

- Kuka on kyselyn tilaaja ja kuka on vastannut aineiston keräämisestä?
- Mikä on perusjoukko?
- Millaista otantamenetelmää on käytetty aineiston keräämisessä?
- Mikä on otoksen koko?
- Mitä tiedonkeruumenetelmää on käytetty?
- Milloin aineisto on kerätty?
- Mikä on vastausprosentti?
- Mitkä ovat tarkat kysymyksenmuotoilut ja vastausvaihtoehdot?
- Mikä on tuloksiin liittyvän epävarmuuden aste?